

EDITORIAL

Batukan ang dominasyong militar sa US ug interbensyon sa China

Ginapakita sa mga panghitabo niining nangaging mga semana ang makaluluoy nga kawalay kagawasan sa Pilipinas ug ang kapanginahanglan nga makigbisog alang sa nasudnong soberanya. Nahimong dulaanan ang nasud alang sa dagku ug gamhanang mga siga aron ipanghinambog ang ilang kusog militar ug ekonomiya, samtang nagpaka-ulipon ug inutil ang rehimeng US-Duterte sa pagpanalipod sa nasudnong patrimonya ug soberanya sa Pilipinas.

Sa usa ka bahin, gipusisyon sa China palibot sa Spratly Islands ang gatusan ka barkong alang sa panagat nga gituohang adunay karga nga mga armado. Daw gisakop nila ang pangisdaan ug uban pang rekurso nga langkob sa teritoryong-dagat sa Pilipinas. Dugang pa, padayon ang pagguba sa mga kagaa-angan (*reef*) sa ilang mga operasyong reklamasyon aron magtukod og mga pasilidad pangmilitar ug palig-unon

ang ilang presensyang militar.

Sa pikas bahin, sa mas dayag ug aroganteng pagpakita og superyor nga kusog-militar, hambog nga misulod sa nasud ang 3,500 ka tropang Amerikano nga malipayong gisugat sa ilang mga suluguon sa AFP. Giparada nila ang ilang mga armas sama sa mga barkong denukleyar, *fighter jet* ug sakyanang pang-atake gikan sa dagat lambigit sa mga pagbansay sa Balikatan

"Batukan...", sundi sa panid 2

31 sundalo, kaswalti sa mga atake sa BHB sa Abril

NAPATAY ANG 24 ka sundalo sa dihang giambus sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Negros ang 62nd IB niadtong Abril 1 sa Barangay Quintin Remo, Moises Padilla, Negros Occidental. Niadtong Abril 9 usab, gipabusikaran sa BHB ang parehong yunit sa kaaway sa Sityo Asaran, Barangay Buenavista, Himalayan City. Pito ka sundalo ang nasamdan.

Compostela Valley. Giambus sa BHB ang tropa sa 71st IB sa Sityo Bagong Silang, Barangay Teresa, Maco niadtong Abril 3, alas 6:45 sa buntag. Upat ang nakumpirmang patay sa sundalo. Lakip sa samaron ang kumander sa yunit nga si 1Lt. Serwin E. Matas. Ayha niini, tulo ka sundalo sa 66th IB ang napatay niadtong Marso 30, alas 9:30 sa buntag, sa Sityo Dasuran, Barangay Golden

"31...", sundi sa panid 4

"Batukan...", gikan sa panid 1

niadtong Abril 1-12. Sa takuban sa mga pagbansay, gigamit sa US ang nasud isip lunsaranan alang sa paglawig sa USS Wasp ug pagpalupad sa mga F-35B sa Panatag Shoal nga naghatag og kahadlok sa mga Pilipinong mangingisda. Tumong sa maong pagpakita-og-kusog ang labaw pang pagpahugot sa kontrol sa US sa nasud, ug iduso ang gahum sa South China Sea ug sa tibuok Pacific.

Kumpara sa China, mas daghan ug mas dagku ang agresibo ug operasyong interbensyong militar nga gilunsad sa US sa takuban sa giilang "freedom of navigation operation" ug mga kasabutang militar sa Pilipinas.

Tungod sa ingon niining pagpasiikat sa dagkung gahum, nagkadaku ang hulga sa gyera sa Pacific ug ginayatakan ang nasudhong soberanya sa Pilipinas. Kabahin kini sa nagkagrabeng bangiyay alang sa supeyoridad sa militar ug ekonomiya tali sa mga dagkung gahum. Interesado lang sila sa pagpaasdang sa

ilang mga magkasukwahing tumong nga kontrolon ang mga ruta sa pamatigayon, tinubdan sa hilaw nga materyales, barato nga kusog-pamuo, lugar sa pamuhunan, merkado sa mga eksport, ug mga kampong militar.

Nagapaulipon ug nagaluhod sa duha ka siga ang hakugan nga si Duterte. Ginaluiban niya ang patrimonya ug soberanya sa nasud aron labaw pang mapalapad ang iyang burukrata-kapitalista ug pasistang interes.

Gisurender ni Duterte sa China ang teritoryong-dagat sa nasud nga ginaila bisan sa UN Convention on the Law of the Seas. Nisulod usab siya sa dugang palas-anon nga kasabutan sa pautang ug mga kontrata sa guberno kung asa gi-himong kolateral ang patrimonya sa nasud, bugti sa mga dagkung kikkak alang kaniya ug sa iyang mga kroni.

Sa pikas bahin, kakunsabo si Duterte ug ang AFP, labaw nga migrabe ang pagkaylap sa militar sa US dinhi sa nasud. Miuyon siyang gamiton sa US ang Pilipinas isip ba-

se sa Operation Pacific Eagle-Philippines. Mitugot siya nga magtukod og mga sikretong pasilidad ug magpondo og armas ang US sulod sa mga kampo sa AFP, maglunsad og nagkadaghang mga pagbansay sa gyera, magtukod og mga radar ug maniktik gamit ang mga *drone*, maglawig sa kadagatan sa mga barkong panggyera ug gamiton ang mga pantalan, ug bansayon ug kontrolon ang mga operasyon sa mga yunit sa AFP. Nagapabiling nahikot ang Pilipinas sa dili-patas nga mga kasabutang militar. Bugti niini, naghatag ang US og ayudang militar alang sa todo gyera ni Duterte ug ginasuplayan kini og mga riple, kanyon, ginamit na nga mga helikopter, *drone* ug uban pang kahimanan.

Higala ug alyado kuno sa maong mga gamhanang siga ang katawhang Pilipino. Sa kamatuoran, kaugalingong mga estratehikong interes lamang ang ilang ginaduso. Ginagamit kuno sa China ang iyang gahum sa ekonomiya aron molambo ang ubang nasud. Ang tinuod, hinay-hinay ginakawkaw sa mga monopolyo-kapitalistang Chinese ang rekursong mineral sa nasud aron gamiton alang sa ilang mga industriya. Nagapautang kini og dagkung kantidad aron mahaw-as ang iyang sobra nga kapital ug mabaligya sa ubang nasud ang iyang sobra nga puthaw.

Deklarasyon usab sa US ang "putos-sa-puthaw nga komitment nga panalipdan ang Pilipinas" batok sa "pagpanakop sa China." Ang tinuod, ang US ang dugay na nga nagailog sa Pilipinas. Padayon ang paghari militar sa US aron panalipdan ang kaugalingon niining ultranasyunal nga interes, ug dili ang soberanya sa Pilipinas.

Kaaway, dili higala, ang imperyalismong US. Dugay na niining gilupigan ang nasud sa usa ka siglo nga kolonyalismo ug neokolonyalismo gamit ang armadong pagpanulong ug pagpanglupig. Nagpahamtang kini og mga kasabutan sa pamatigayon ug balaod sa ekonomiya

 <p>Bolyum L Ihap 8 Abril 21, 2019</p> <p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginapagawas sa pinulongang Pilipino, Bisaya, Iloco, Hiligaynon, Waray ug Ingles. Nagadawat ang <i>Ang Bayan</i> og mga kontribusyon sa porma sa mga artikulo ug balita. Ginaawhag usab ang mga tigbasa nga magpadangat og mga puna ug rekomendasyon sa pagpalambo sa atong mantalaan.</p> <p> instagram.com/progressiveviews</p> <p> @prwc_info</p> <p> fb.com/groups/prwcnewsroomv2</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-align: center;">Unod</h2> <p>Editorial: Batukan ang dominasyong militar sa US ug interbensyon sa China 1</p> <p>31 ka sundalo, kaswalti sa AFP sa Abril 1</p> <p>Ribalan sa kadagatan sa Pilipinas 4</p> <p>US ug China, layas! 4</p> <p>Pagsukol sa Kaigorotan 5</p> <p>Proyektong Chico dam 5</p> <p>Ubos nga pagpalit sa gulay 6</p> <p>Kalbaryo sa katawhan 6</p> <p><i>Brownout</i> sa Metro Manila 6</p> <p>Pasistang propaganda 7</p> <p>Kadaut sa estado 7</p> <p>Lider Manobo, gipatay 8</p> <p>Mga pekeng engkwentro sa AFP 9</p> <p>Misengkwentro sa AFP 9</p> <p>Nagkadakung bahandi ug pagpahimulos 10</p> <p>Hakog nga burukrata 11</p> <p>Sindikato sa droga sa burukrasya 11</p> <p>Hustisya alang sa Negros 12</p> <p>Pagpanangtang sa FoxConn 12</p>
<p>Ang <i>Ang Bayan</i> ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas</p>	

aron pugos kitang magsalig sa mga import, pautang ug langyawng pamuhunan. Gikawkaw ug gihurot sa mga dagkung korporasyong Amerikano ang mga kalasangan ug natural nga rekurso sa nasud, giilog ang mga lapad nga yutang agrikultural, ginapahimuslan ang baratong pamuo ug gisuyop ang daku kaayong tubo. Gipugngan niini sa pag-uswag ang ekonomiya sa Pilipinas, gipugngan ang industriyalisasyon ug gihikot sa pagtugyan og hilaw nga materyales ug semi-manupaktura.

Kung itandi sa imperyalismong US, nga dugay nang mikawkaw ug miguba sa Pilipinas, ulahi na nga niabot ang China nga nagakutkut sa nahabiling bahandi sa nasud.

Nagpabilin ang nasud ilalum sa imperyalistang dominasyon sa US. Ang nagaharing estado sa Pilipinas usa ka estadong-suki sa US, ug nag-silbing pinakalig-on nga haligi niini ang AFP nga gibansay ug gidoktrina-

han sa US. Si Duterte ang kasamtangang pangulo niini. Naarmasan sa mga hinagibang gihatag sa US, gigitmit ug gipunting sa pasistang rehimen ang kabangisan sa estado batok sa katawhang Pilipino ug tanang pwersang patriyotiko ug demokratiko.

Kini nga mga pwersa, lakip ang Partido Komunista sa Pilipinas, ligon ug militanteng nagabarog alang sa nasudnon ug katilingbanong paglingkawas. Nag-una nilang ginaduso nga tapuson ang imperyalistang dominasyon sa US ug kundenahon ang pagpaka-itoy sa gubyerno sa Pilipinas. Ginasinggit nila ang pagbasura sa mga kasabutang militar sa US-RP ug pagpanggilabot militar sa US ug nakigbisog aron malingkawas ang nasud gikan sa pang-ekonomiya ug pang-pulitika nga mga kadena.

Isip mga makinasadnon, ginakundena usab nila ang pagpangbraso sa China, presensyang militar ug okupasyon niini sa teritoryong-da-

gat sa Pilipinas sa South China Sea ug pagkawkaw sa mga rekursong dagat ug ginabatikos ang kainutil sa rehimen Duterte nga magpahigayon og mga gikinahanglang diplomatiko ug pangpulitikang lakang aron iduso ang mga katungod sa nasud. Ginabatukan usab nila ang dugang palas-anon nga pautang ug dili-patas nga mga kontratang pang-imprastruktura sa China.

Samtang ginapuna ang pagpanggilabot ug pang-ekonomiyang pagpangdaug-daug sa China, wala nila gikalimtan ang mas dakung kaaway ug ginapunting ang mas grabeng pagkundena sa imperyalismong US, nga padayong nagagunit sa Pilipinas gamit ang pwersang militar, nagakontrol ug naga-armas sa neokolonyal nga estado sa Pilipinas ug nagabarug isip pinakadakung babag sa pangandoy sa katawhang Pilipino alang sa nasudnon ug katilingbanong paglingkawas. **AB**

RIBALAN SA SOBERANONG KADAGATAN SA PILIPINAS

CHINA: Gikan Enero hangtud Marso, nataho ang paggawas-sulod sa 275 ka barkong pangisdang Chinese nga gisuspetsahang mga barkong pangsarbeylans sa Chinese Coast Guard nga duol sa isla sa Pag-asa (internasyunal nga pangalan: Thitu Island). Matud sa ilang ta-ho, sakay sa maong mga barko ang mga paramilitar nga Chinese nga ginganlang “Little Blue Men.”

Ang isla sa Pag-asa ang pinakadaku sa grupo sa mga isla sa Spratlys nga makit-an sa 285 *nautical mile* (katugbang sa 528 kilometro) gikan sa baybay sa Palawan.

US: Tulo ka higayon nga nataho ang presensya sa mga sakyanang panggubat sa US sa isla sa Panatag (Scarborough) sa susamang panahon. Niadtong Enero, nagpahigayon og kunohay *freedom of navigation operations* ang USS Hopper duol niini. Niadtong Abril, nagpatrolya usab ang US Air Force A-10 Warthog. Pinakadakung presensya sa USS Wasp nga adunay sakay nga 10 F-35B nga giilang pinakaabanteng eroplanong panggubat sa US, upat nga Osprey ug duha ka pang-atakeng helikopter. Ginapadagan kini sa 1,000 nga sundalo ug may sakay nga 1,600 Marines para sa sakay niining mga sakyanang *amphibious* (pwede sa dagat ug yuta). Ayha nasakpan sa mga mangingisdang Pilipino niadtong Abril 9, sikreto nga nagpahigayon og pagpalupad ug pagpalanding sa mga eroplano ug helikopter duol sa

Panatag Shoal.

Kabahin ang USS Wasp sa ika-35 Balikatan nga gilunsad sa lain-laing lugar sa Luzon niadtong Abril 1-12. (Alang sa dugang detalye, basahon ang kasumpay nga artikulo sa Ang Bayan, Abril 7, 2019.)

Ang Panatag Shoal (Scarborough Shoal) o Bajo de Masinloc makit-an sa 35-40 *nautical mile* (o 74 kilometro) gikan sa baybay sa Masinloc, Zambales. **AB**

US ug China, layas!

NAGTIGOM ANG KAPIN 500 ka residente sa Batangas atubangan sa kapitolyo sa prubinsya niadtong Marso 29 aron babagan ug kundehanon ang Balikatan 2019 nga natakda niadtong gilunsad sa ilang lugar. Kapin 7,500 ka tropang Pilipino ug Amerikano ang nisalmot sa Balikatan 2019 nga gilunsad sa lain laing bahin sa Luzon.

Perwisyo ug paglapas sa katungod-tawo ang hatud sa maong pagbansay. Gitaho sa mga residente sa Barangay San Diego, Lian nga matag karon ug unya nagapalupad og helikopter nga nagabulabog sa ilang komunidad. Gireklamo usab sa mga residente sa Barangay Sto. Domingo, Batangas City ang pagoperasyon sa mga tropa sa US ug AFP sa ilang komunidad.

Gipagrabe usab ang mga operasyong militar ug paniktik (sa takuban sa pagsensus) sa gitipon nga pwersa sa PNP Ug 1st IB sa lungsod sa Nasugbu, San Juan ug Rosario. Gigamit usab sa mga sundalong gideploy sa lima ka barangay sa daplin-dagat sa lungsod sa Lian ang mga *barangay hall* isip kampuhan ug detatsment.

Samtang, nagdasuk usab ang gatusan ka raliyista atubangan sa Chinese Embassy sa Makati City niadtong Abril 9, Araw ng Kagitingan, aron kundehanon ang pagpanghilabot sa China sa nasud ug pagpahamtang niini og dili patas nga mga kasabutan.

Gipangunahan sa Pilipinong Nagkakaisa para sa Soberanya (P1NAS) ang protesta nga gibatikos sa China sa pagpatuman niini sa reklamasyon ug pagpanukod og mga imprastruktura sa West Philippine Sea.

Gibatikos usab sa grupo ang pagsulod sa reaksyunaryong gubyrano sa dili patas nga mga kasabutang pautang sa China kalambigit sa proyektong Chico River Pump Irrigation Project ug Laiban Kaliwa-Kanan Dam.

Naglunsad usab og mga paglihok sa Cebu, Davao ug Iloilo City sa susamang adlaw. AB

"31...", *gikan sa panid 1*

Valley sa Mabini.

Human ang maong mga sangka, subli-subli nga nanganyon ug naghulog og bomba ang mga yunit sa AFP.

Masbate. Duha ka pulis ang gisilutan sa magkabalag nga operasyong partisano sa BHB sa Barangay TR Yangco, Dimasalang ug Barangay Bugang, Pio V. Corpuz. Matud sa BHB-Masbate, aktibo sa mga operasyong "kontra-insurhensya" ug kontra-katawhan ang duha ka pulis. Nakuha gikan kanila ang mga pistolang kalibre .45 ug 9mm.

Samar. Duha ka sundalo ang patay human pabuthan sa BHB ang 543rd Engineering Construction Battalion sa haywey sa kalsadang nagadugtong sa mga barangay sa San Antonio, Aguineldo ug San Isidro sa Las Navas, Northern Samar. Gipahigayon ang opensiba

niadtong Abril 15, alas 11:20 sa buntag samtang naga-inspeksyon ang mga sundalo sa ilang proyektong kalsada ilalum sa PAMANA.

SA ORIENTAL MINDORO, giaresto sa BHB silang Peter Delos Santos, Rocky Bueta ug Remando Malupa sa Barangay Malu, Bansud niadtong Abril 5. Gamit ang ilang mga posisyon sa barangay, arbitraryong ginadakop sa tulo ang mga sibilyang ginatuohang adunay kalambigitan sa rebolusyonaryong kalihukan. Nagasubaybay usab sila sa lihok sa BHB sa lugar. Nakumpiska gikan kanila ang usa ka pistola, mga bala ug duha ka radyo.

Gibuhian silang Delos Santos ug Bueta samtang nagpabilin sa kustodiya sa BHB si Malupa isip bihag-sa-gubat. AB

54, kaswalti sa AFP sa Sultan Kudarat

DILI MOUBOS SA 54 ka sundalo sa Marine Battalion Landing Team (MBLT)-2 ug 33rd IB ang nabalita nga kaswalti sa lima ka opensiba sa Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Sultan Kudarat gikan Enero 22-Marso 10. Sa Negros, moabot sa 24 ang kaswalti sa AFP sa usa ka ambus sa BHB.

Niadtong Marso 10, giambus sa BHB ang mga sundalo sa 33rd IB nga naga-operasyon sa kabukiran sa Daguma. Sakay sa trak ang mga sundalo sa dihang gipabusikaran sila sa Barangay Titulok, Bagumbayan, Sultan Kudarat. Samaron niini ang 23 ka elemento sa AFP.

Kini nga ambus kabahin sa serye sa mga taktikal nga opensiba nga gilunsad sa BHB-Sultan Kudarat aron batokan ang kampanya sa kaaway sa kabukiran sa Daguma. Ang MBLT-2 ug 33rd IB ang nagsilbing gwardiya sa DM Consunji Incorporated nga nagapang-ilog sa yutang kabilin sa mga Lumad aron himuong mga plantasyon ug minahan.

Gisugdan sa BHB ang serye sa mga opensiba niadtong Enero 22 pinaagi sa operasyong haras sa detatsment sa Marines sa komunidad sa Maat, Barangay Sangay, Kalamansig kung asa duha ka sundalo ang nasamdan. Sunod niini ang

ambus niadtong Enero 24 sa duha ka trak sa Marines sa haywey sa Sityo Kabukbukan, Barangay Kipungot, Palimbang. Gipabusikaran ang komboy sa kaaway nga nagresulta sa pagkaguba sa usa ka trak. Nahulog usab sa pangpang ang usa pa ka trak human mawad-an sa kontrol ang drayber niini. Dili moubos sa 20 ka sundalo ang patay, walay labot sa pila pa ka mga samaron.

Pagkaugma, usa pa ka ambus ang gipahigayon sa kasikbit nga Barangay Paril sa parehong lungsod. Duha ka sundalo ang patay ug duha ang samaron dihang gipabusikaran sa BHB ang trak nga gisakyan sa mga pasistang tropa.

Niadtong Pebrero 3, giambus sa BHB ang usa ka kolum sa kaaway sa komunidad sa Kiblis sa Barangay Hinalaan sa Kalamansig kung asa lima ka sundalo ang nasamdan. AB

Rebolusyonaryong pakigbisog sa Kaigorotan

Kung dili tungod sa lig-on ug madasigon nga pagsukol sa nasudnong minorya sa tabang sa hukbong bayan aron panalipdan ang yutang kabilin, dugay na untang nawala ang Cordillera.

Kini ang pamahayag ni Simon Naogsan (Ka Filiw), tigpamaba sa Cordillera People's Democratic Front (CPDF) sa dili-malimud nga papel sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa pakigbisog sa katawhang Igorot alang sa kaugalingong paghukom ug demokrasya, ug alang sa pagpalingkawas sa nasud.

Sa iyang pamahayag niadtong Marso 21, giila ni Ka Filiw ang pagkamadasigon sa BHB sa gimbuhatong masa, katilingbanong pakisusi ug pagtuon sa partikular nga kahimtang sa lain-laing tribu sa Cordillera. Pag-abot sa ulahing bahin sa dekada 1970, nakagamut na ang rebolusyonaryong kalihukan sa unom ka prubinsya sa Cordillera. Namantala ang mga dokumentong nagpaila sa nasudnong pagpangdaug-daug sa Cordillera nga maoy nagpartikular sa ilang pakigbisog.

Lakip ang mga pagsukol sa Chico Dam ug Cellophil sa mga unang nagbuak sa tiranya sa diktaduryang Marcos. Gipalig-on sa maong pagsukol, ug sa nisunod pa nga mga pagsukol sa masa nga niabot sa utlanan sa Ilocos Sur, ang determinasyon sa mga Igorot nga panalipdan ang ilang yutang kabilin ug bahanding rekurso. Kasagaran sa mga masang pakigbisog mao ang pagbatok sa mga mina, alang sa pagbawi sa yutang kabilin, batok sa pagguba sa sistemang sosyo-pulitikal sa katawhang Igorot.

Nipungkay ang rebolusyonaryong armadong pakigbisog sa katawhang Igorot sa pagkatukod sa CPDF niadtong 1989. ang CPDF ang kongkretong dagway sa rebolusyonaryong pakigbisog sa mga Igorot. Kini ang alyansa sa tanang mga demokrati-

kong hut-ong ug sektor sa rehiyon, ug nagabarog isip rebolusyonaryong nagkahiusang prente o NDF sa Cordillera. Nahimong yawe ang CPDF sa pagtukod og unang mga organo sa pulitikanhong gahum sa mga pwersang kabahin sa Cordillera. Sa pagkatukod sa mga konseho sa mga Lider sa mga komunidad hangtud sa ang-ang munisipyo, nabutang sa unang higayon sa kamot sa katawhang Igorot ang tinuod nga demokratikong gahum pangpulitika. Gitugbangan kini og grabeng kabangis sa reaksyunaryong estado nga suportado sa mga imperyalistang nasud nga adunay dakung interes sa mina sa kabukiran sa rehiyon.

Hagit karon sa katawhang Igorot ang padayon nga batukan ang mga magun-ubong mina ug proyektong dam ug enerhiya sa Cordillera. Kadungan niini ang grabeng militarisasyon ug saywar aron supilon ang pagsukol sa mga komunidad ug bungkagon ang ilang panaghiusa. Ginatulisok ang mga mag-uuma ug kabatan-onang Igorot nga mahimong sundalo ug paramilitar, ug ginahugaw-hugawan ang katutubong mga sistemang sosyo-pulitikal sama sa mga *dap-ay* ug *bodong* aron gamiton sa “kontra-insurhensya.”

Hagit usab sa ginaduso sa mga pulitiko sa Cordillera ang mini nga awtonomiya sa rehiyon. Samtang, nagpabilin ang pagkaatrasado sa agrikultura nga gipagrabe sa kawalay pagpakabana sa gubyerno. Ginahimo usab nga komersyalisado ang katutubong kultura ug tradisyon, ug ginapakaylap ang dunot nga kultura samtang ginatabunan ang militanteng tradisyon sa katawhan sa Cordillera. AB

Proyektong Chico dam, lapas sa soberanya

NAGKALAPAD ANG OPOSISYON sa proyektong dam nga Chico River Pump Irrigation Project sa Kalinga human mahukasan ang grabeng paglapas niini sa soberanya ug patrimonya sa nasud.

Bugti sa kapin \$62 milyong pautang gikan sa China alang sa maong proyekto, gisurender sa rehimeng Duterte ang bahandi sa nasud isip kolateral. Ipasaka ug desisyunan dili sa mga korte sa Pilipinas kundili sa usa ka korte nga gitukod sa China alang sa mga langyawng proyekto niini sa unsamang bingkil nga mahitabo.

Gawas niini, taas kaayo ang gipahamtang sa China nga 2% interes matag tuig kumpara sa kasagarang 0.25%-0.75% lang sa mga pautang sa ubang nasud. Adunay mga dugang balayrunon sama sa \$186,260 na “management fee” ug tinuig nga 0.3% “commitment fee.” Ginapaningil kini aron siguruhon ang kita sa China gikan sa konstruksyon sa mga panahong nadelatar o temporaryong nahunong ang proyekto, nga kasagarang gakahitabo sa mga proyekto nga mga dagkung dam.

Nagpautang usab ang China og \$211 milyon alang sa Kaliwa Dam sa Quezon, nga adunay halos susama nga mga kondisyon.

Gitarget nga tukuron ang dam sa yutang kabilin sa Kaigorotan sa Pinukpuk, Kalinga. Nakurat ang mga residente sa lugar sa pagsulod sa mga *heavy equipment* ug tawo sa kontraktor sa China CAMC Engineering Co. Ltd.. nagtukod og istruktura alang sa mga mamumuong Chinese ug nagsugod og pagkalot ang kontraktor bisan wala pay pagtugot gikan sa mga komunidad sa Igorot. Lapas kini sa ilang katungod sa kaugalingong paghukom. AB

Mga gardener sa Cordillera, ginabarat

NIINING UNANG KWARTO sa 2019, walay hunong ang pag-hagba sa presyo sa utan sa bisan-asang *trading post* sa Cordillera. Nihagba hangtud piso ang matag kilo (P1/kilo) na lang ang pagpalit sa wombok ug karots sa negosyante ngadto sa mga mag-uuma tungod daw sa sobra-sobrang suplay.

Gansi na kaayo ug lubong na sa utang ang mga mag-uuma sa utan (ginatawag nga *gardener* sa Cordillera) nga kanhi nang nabiktima sa bagyong Ompong ug Rosita.

Atubangan niini, padayon ang pagsaka sa presyo sa maong utan sa mga pangpublikong merkado. Moabot sa P65/kilo ang abereyds nga presyo niini sa mga dagkung syudad sama sa Manila. Kini tungod kay kontrolado sa dagkung *trader* (negosyante) sa utan ug mga kasosyo nilang komersyante, nga nagsilbing “middleman” o tigpaltunga sa merkado, ang presyo sa gulay. Ginapalit sa mga *trader* sa ubos kaayo nga presyo ang utan sa mga mag-uuma, ug kakunsabo ang ubang *trader*, sobra-sobra nga ginapatangan ang presyo. Tungod niini, mahal na kaayo ang utan pag-abot sa merkado.

Ang sulbad sa gubyerno sa ingon niining krisis mao ang pagtanyag og *crop insurance* o garantiya sa pananom nga pagabayran sa mga mag-uuma. Ang mga walay *insurance* mama-

himo kuno nga moutang og P25,000 aron makasugakod sa ilang panginadlaw-adlaw nga panginahanglan. Apan matud sa mga mag-uuma, dili moabot ang maong kantidad ug bisan pa sa ginatanyag sa Department of Agriculture nga P35,000 nga pautang sa 1/4 sa kinatibuk-ang kapital nga kinahanglan alang sa pagtanom sa usa ka ektaryang utan.

Wala usab niini ginaresolba ang isyu sa sobrang suplay nga resulta sa sobra nga importasyon. Midaus-us pag-ayo ang presyo sa utan tungod sa pagdagsa sa mga langyawng produkto nga nakigkompetensyahanay sa lokal nga produkto sa mga mag-uuma sa utan. Pinaagi sa todo-liberalisasyon sa agrikultura sa rehimeng Duterte, nagalugak ang nasud ug gawasnong nagasulod ang produkto sa dagkung langyawng kapitalista nga walay taripa. Kakunsabo ang lokal nga dagkung *trader*, makapamaliya kini sila og gulay subay sa gitakda nilang presyo. AB

Kalbaryo sa Katawhan

SA PAGPANGUNA SA Kalipunan ng Damayang Mahihirap (KADAMAY) ug Kilusang Mayo Uno (KMU), nagrali ang gatusan ka progresibong grupo sa Liwasang Bonifacio sa Manila niadtong Abril 12. Gitawag nga “Kalbaryo sa Katawhan,” gihulagway sa protesta ang kalisud nga nahiaguman sa katawhang Pilipino ilalum sa rehimeng US-Duterte.

Gihulagway sa paglihok ang panawagang hustisya alang sa Negros 14, pagbasura sa balaod nga TRAIN ug pagsukol sa katawhan sa pangandoy ni Duterte nga magpabarog og pasistang diktadurya. Susamang protesta ang gilunsad sa Iloilo City ug Kabankalan City niadtong Abril 11. Gitawag kini nga “Kalbaryo sang Pumuluyong Pilipino 2019.”

Niadtong Abril 17, naglunsad og piket ang mga myembro sa Anakpawis atubangan sa Camp Crame sa Quezon City. Gikumpara niini ang krus sa kaylap nga pagpamatay ug pagpalisud sa balaod nga TRAIN nga ginapas-an karon ug nagapaantos sa mga kabus.

Sa Bukidnon, pila ka gatus nga Lumad ug mag-uuma ang naglunsad og “Kampuhan sa Kabus batok sa Balaod Militar” niadtong Abril 9 sa Valencia City. Target nila nga moadto sa Cagayan de Oro City kung asa nakakampo ang uban pang mga Lumad ug mag-uumang napalayas sa mga komunidad resulta sa militarisasyon. Giharang sila sa mga sundalo sa tsekpoynit sa Manolo Fortich ug gipugngang modiretso. AB

Metro Manila, makasinati og rotational brownout

BISAN OG WALA pa nasulbad ang problema sa suplay sa tubig, nag-atubang na pud ang mga residente sa Metro Manila og *rotational brownout* o naiskedyul nga pagkawala sa kuryente panahon sa ting-init. Resulta kini sa dungan-dungan nga pagsira sa 20 ka planta nga nagasuplay og kuryente sa Luzon.

Ang dungan-dungan nga pagsira matag ting-init ang pamaagi sa mga pribadong kumpanya nga nagaprodyus og enerhiya aron ipiton ang suplay ug patas-an ang presyo sa kuryente. Kakunsabo ang mga kumpanya sa distribusyon sama sa Meralco, ginapaturan ang dugang balayrunon sa mga konsyumer. Ang maong pamalaod hinungdan sa deregulasyon sa sektor sa enerhiya kung asa ginatugyan sa mga pribadong kumpanya ang produksyon ug pagpresyo sa kuryente.

Ginapahimuslan sa Meralco ug kakunsabo niining mga kumpanya nga nagaprodyus og kuryente ang nakaiskedyul na nga *brownout* aron itukmod ang planong magtukod og dugang nga mga plantang pang-enerhiya. Nagpasidaan si Manuel Pangilinan, pangulong upisyal sa Meralco, nga mas sagunson pa ang mga *brownout* kung dili kini ipadayon. Sa minimum, gakinahanglan og \$30 bilyon aron magtukod og bag-ong planta sa mosunod nga mga tuig. Sama sa nangagi, pagapas-anon sa katawhan ang gasto sa pagtukod og mga pribadong planta sa dagway sa taas kaayo nga balayrunon sa kuryente.

Gawas sa Metro Manila, makasinati usab og *rotational brownout* ang mga residente sa ubang bahin sa Laguna ug Rizal. AB

Kadaut sa terorismo sa estado sa unang kwarto sa tuig

Ang maong taho gikutlo sa mga gibalita sa Ang Bayan nga mga kaso sa paglapas sa katungod-tawo nga binuhatan sa Armed Forces of the Philippines, Philippine National Police ug uban pang mga armadong ahente sa reaksyunaryong rehimeng US-Duterte sa tibuok nasud niining unang kwarto sa tuig 2019.

Sa inisyal nga taho sa Ang Bayan, mokabat na sa 772 (o siyam matag adlaw) ang nahimong biktima sa lain-laing tipo sa paglapas gikan Enero 1 hangtud Marso 31. Wala pa’y labot niini ang liboan ka nagbakwit sa lain-laing bahin sa nasud nga resulta sa sustenidong mga operasyon ug kampanyang militar sa tagsa-tagsa nila nga mga komunidad.

Sa abereyds, matag tulo ka adlaw adunay usa nga ginapatay ug duha ang ilegal nga ginaaresto. Matag adlaw usab adunay pito nga nahimong biktima sa pagpanghulga, pagpamig-ot ug intimidasyon. Ang grabeng unang kwartong opensiba batok sa katawhan ang direktang resulta sa malukpanong pagpatuman sa National Internal Security Program (NISP) ug Oplan Kapayapaan sa rehimen.

Pagpamatay, pakyas nga pagpamatay ug tortyur. Sulod lang sa tulo ka bulan, moabot na sa 32 ang mga sibilyang biktima sa pangpulitikang pagpamatay sa tibuok nasud. Siyam (28%) ang gipatay sa

Luzon, 16 (50%) sa Visayas ug pito (38%) usab sa Mindanao. Samtang, nakarekord usab ang Ang Bayan sa tag-lima ka kasong pakyas nga pagpatay ug pagtortyur.

Bisan katugbang sa kinatibuk-ang ihap sa gipatay karon sa unang kwarto sa 2019 ang ikaupat nga kinatibuk-ang ihap sa mga biktima (106) niadtong 2018, ma-

"Kadaut...", sundi sa panid 8

Pasistang propaganda, sangkap sa todo-gyera

KADUNGAN SA GRABENG pagpangatake sa katawhan ug rebolusyonaryong kalihukan, ginapagrabe sa rehimeng US-Duterte ang pasistang propaganda batok sa Partido Komunista sa Pilipinas (PKP), Bagong Hukbong Bayan (BHB), tanang rebolusyonaryong pwersa, ug sa mga pwersang ligal ug demokratiko.

Ginagamit sa rehimen ang pasistang propaganda aron iandam ug umulon ang opinyong publiko aron hataga’g rason ang pagpanumpo niini sa lehitimong mga pakibisog sa masang anakpawis. Partikular nga kinaiya sa maong kampanya ang pagdeklara nga “teroristang organisasyon” ang PKP-BHB ug “walayhinungdan” ang rebolusyonaryong pakigbisog. Dayagan usab nga ginanganlan ang dayag ug ligal nga mga progresibong institusyon ug organisasyong masa isip “mga prenteng komunista.”

Nag-una sa pananglitan niini ang pagpakaylap og mga pekeng balita sa engkwentro aron tabunan

ang kaylap nga mga kaso sa pagpatay sa mga aktibistang mag-uuma; pagngalan sa mga eskwelahan Lumad isip mga “eskwelahan alang sa pagbansay sa BHB;” pagpakita sa mga sibilyan isip mga “nagsurender” nga myembro o tigsuporta sa BHB; pagpugos sa mga lokal nga gubyrno nga magpagawas og mga deklarasyong “persona non grata” (mga tawong dili pagadawat) ang BHB; ug uban pa.

Direktang ginapailalum sa AFP ang mga lokal nga gubyrno gikan sa ang-ang proubinsya hangtud barangay sa pagsulay nga ipalayo sa rebolusyonaryong kalihukan ang baseng masa. Halos kada-ad-

law, kanunay’ng mogawas sa baba ni Duterte ug mga tigpamaba niini ang mga bakak ug pagpangdaot sa PKP, BHB ug tibuok rebolusyonaryong kalihukan. Gigamit sa AFP pareho ang tradisyunal ug social media aron ipaagi ang ilang propaganda, samtang ginakontrol ang agianan sa impormasyon gikan sa mga lugar nga ginaatake sa ilang mga tropa. Ginahulga ug ginaipit niini ang mga medya nga nagapangahas nga magbutyag sa mga abuso ug krimen sa militar ug pulis.

Ginagamit usab sa AFP ang mga sustenidong operasyong peace and development (PDT o COPD) aron magpakaylap og disimpormasyon ug hadlukon ang katawhan aron tabunan ang ilang pagsukol ug himuon silang pasibo.

hinungdanon nga hatagan ug pagtagad ang gidaghanon sa mga biktima sa Negros Island. Nagpabiling pinakataas ang ihap sa narekord nga kaso sa pagpatay sa rehiyon. Sa Negros Oriental pa lang, 15 na ka mga mag-uuma ang gipatay ilalum sa SEMPO (Synchronized Enhanced Managing of Police Operations) o Oplan Sauron, ang nagatunhay nga kampanya sa pagpanumpo sa isla.

Iligal nga pagpangaresto ug arbitraryong detensyon. Mokabat na sa 65 ang nahimong biktima sa iligal nga pagpangaresto ug arbitraryong detensyon sa nangaging tulo ka bulan. Baynte dos (34%) ang giaresto sa Luzon, 18 (28%) sa Visayas ug 25 (38%) sa Mindanao.

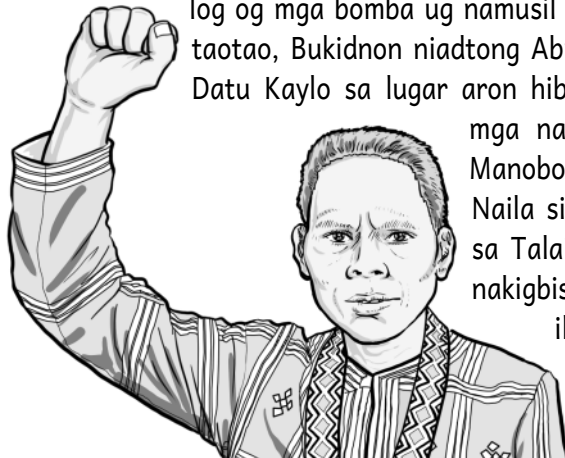
Ang nakataho sa pinakadaghan nga kaso sa iligal nga pagpangaresto ang Northern Mindanao Region o NMR (14 biktima) nga gisundan usab sa Negros Island (11) ug sa Davao Region (8). nag-una nga kaso ang iligal nga pagpangaresto sa mga elemento sa 65th IB ug PNP-CIDG sa duha ka bata, usa ka menor-de-edad ug upat nga myembro sa Misamis Oriental Farmers' Association niadtong Enero 13.

Pagpamomba, istraping ug militarisasyon. Dili moubos sa unom ka kaso sa istraping ug pagpamomba ang gibalita sa *Ang Bayan* sa susamang panahon. Dugang dinhi ang 42 ka insidente sa okupasyon ug pagpangatake militar sa mga komunidad kung asa usa ang nabalita sa Luzon, 23 (55%) sa Visayas ug 18 (43%) sa Mindanao.

Pinakadaghan ang nabalita nga kaso sa militarisasyon sa Negros (13 insidente), NMR (12) ug Eastern Visayas (9). Resulta ang bangis nga mga operasyong militar sa Negros ug Eastern Visayas sa *de facto* nga balaod militar nga nagtunhay sa gisangpit nga mga rehiyon sa katumanan sa Memorandum Order 32 ni Duterte nga direktang nagbubo og dugang nga mga batalyon.

Lider Manobo, gipatay

GIPATAY SI DATU Kaylo Bontulan, lider Manobo ug upisyal sa Pasaka ug Salugpungan, sa mga elemento sa 3rd IB nga walay-klarong paghulog og mga bomba ug namusil sa Barangay Kapilas, Kittaotao, Bukidnon niadtong Abril 7. Nagbisita niadtong si Datu Kaylo sa lugar aron hibalo ang kahimtang sa

mga nagbakwit didto nga mga Manobo gikan sa Talaingod. Naila siya isip usa sa mga lider sa Talaingod nga dugay na nga nakigbisog aron panalipdan ang ilang yutang kabilin.

Samtang, pito ka sibilyan ang iligal nga giaresto sa mga pwersa sa estado niadtong Abril sa Iloilo, Bulacan ug Cagayan Valley.

Sa Iloilo, giaresto sa mga elemento sa 61st IB si Remy Diaz, myembro sa Tumanduk Panay, sa Barangay Masaroy, Calinog niadtong Abril 16, alas-12 sa tungang gabii. Gipaila ang biktima nga myembro sa BHB. Gipabuthan sa mga sundalo ang mga upisyal sa barangay nga nagsulay'ng tabangan ang biktima.

Sa Bulacan, gikidnap sa mga elemento sa 48th IB silang John Griefen Arlegui ug Reynaldo Remias, mga organisador sa Kadamay sa Pandi, niadtong kaudtuhon sa Abril 13 samtang nagapamilit og mga poster sa Bayan Muna ug ni Neri Colmenares sa Angat-Pandi Road. Pagkaugma nakit-an ang mga biktima sa presohan sa CIDG Malolos. Gipasakahan sila og hinimu-himong kasong *illegal possession of firearms*.

Sa Cagayan, giaresto sa mga pulis silang Ariel Madriaga, Felix Madriaga, Jovito Madriaga ug Adrian Panturgo sa Barangay Dafunganay, Amulung niadtong Abril 15, sa may alas-5 sa buntag. Ayha niini, sa may alas-3, gipalibutan sa mga armadong lalaki nga nakatabon ang nawong ang mga balay sa mga biktima. Human niini gisulod, iligal nga gihalughog ug gitamnan sa mga suspek og ebidensyang mga pusil, bala ug bomba ang mga balay.

Samtang, giharang sa mga sundalo sa usa ka tsekpoyn ang grupo sa Bayan Muna nga magpilit unta og mga poster sa Abatan, Bauko, Mt. Province niadtong Abril 4. walay pagtugot nga gikuhaan og litarato ang sakyanan ug mga myembro sa grupo. Gihalughog usab ang ilang sakyanan ug gipasanginlan silang nagatago og mga armas. AB

Pagbakwit. Nagresulta ang walay hunong nga mga operasyong militar sa pagpangbakwit sa 19,936 ka tawo gikan sa lain laing komunidad sa tibuok nasud. Pinakadaghan ang nagbakwit sa Autonomous Region in Muslim Mindanao (16,300 bakwit) tungod sa walay kahumanang pagpamomba ug pag-istraping sa militar sa mga komunidad sa Maguindanao

ug Sulu. Dili usab moubos sa 1,614 ang nagbakwit gikan sa Eastern Visayas, 900 sa NMR ug 831 sa Caraga.

Pagpanghulga, pagpamig-ot ug intimidasyon. Lakip sa mga biktima ang 646 ka indibidwal nga napailalum sa pagpanghulga, pagpamig-ot ug intimidasyon. Kadaghanan sa mga biktima gikan sa Negros (452) ug Davao Region (153). AB

Pekeng engkwentro, takuban sa krimen sa AFP

Sa pagsulay nga tabunan ang nagkadaghang krimen sa katawhan, walay hunong ang pagmugna og mga istorya sa AFP aron ipagawas nga mga myembro sa Bagong Hukbong Bayan ang gipangpatay ug gipangdakop niining mga sibilyan.

Sa Masbate, gipagawas sa AFP nga adunay nahitabong gyera tali sa BHB ug mga elemento sa 2nd IB, 9th IB ug PNP sa Barangay Buri, Mandao, Masbate niadtong Abril 8. Kini aron itago ang ilang pagpatay sa ilang mga aset nga gipanguluhan sa usa ka Rolando Bajera Epil. Si Epil ug ang iyang grupo usa ka kanhing mga Pulang manggugubat nga dugay nang nagsurender sa AFP.

Matud sa BHB-Masbate, walay yunit sa BHB sa nasangpit nga erya sa maong panahon. Ang tinuod, naa sa lugar ang 2nd IB ug PNP RMG, uban si Epil ug unom pa niya nga kagrupo. Sa maong pekeng engkwentro, gipatay sa AFP si Epil ug tulo pa niya ka kauban.

Si Epil ug ang iyang grupo dugay na nga ginakupkop sa 2nd IB ug mga elemento sa pribadong armadong grupo nga gipanguluhan sa notoryus nga upisyal paniktik sa AFP nga si Sgt. Rico Amaro. Lambigit ang grupo sa dili maihap na nga krimen sa katawhan, lakip na ang pagpatay kang Randy Masamoc niadtong Disyembre 2018.

Pekeng engkwentro usab ang giimbento sa 31st ug Sorsogon Police Provincial Office sa nahitabo sa Barangay Lajong, Juban, Sorsogon niadtong Abril 1 aron tabunan ang pagsalbeyds sa mga sundalo ug pulis kang Michael Ismer, usa ka sibilyang gipasanginlan nga myembro sa BHB.

Matud pa sa pamahayag sa BHB-Sorsogon, walay yunit sa BHB sa maong lugar sa nasangpit nga petsa. Sa kamatuoran, nananghid si Ismer niadtong Marso 29 nga aduna siya'y atimanon sa gawas sa Magallanes kung asa siya nagpuyo. Niadtong Abril 1, nakita siya nga ninaog sa usa ka puti nga sakyanan nga adunay sunod nga sakyanan sa pulis sa Barangay Lajong. Pagkanaog ni Ismer, deretso siya nga gipusil hangtud sa mapatay sa mga lalaki nga gikan sa

puti nga sakyanan. Human niini, gikuha sa mga pulis ang iyang patay'ng lawas og gideklara nga siya usa ka Pulang manggugubat nga napatay sa usa ka engkwentro.

Gipakaylap usab sa mga pulis sa San Remigio, Antique ang kabakakan nga gipakyas nila ang pag-atake sa BHB-Panay sa ilang istasyon niadtong Marso 31. Gikundena kini sa mga Pulang manggugubat tungod, ingon nila, gigamit kining rason sa pulis aron mas dugang pa nga imilitarisa ang mga komunidad ug ipagawas nga nihinay ang BHB.

Sa wala pa kini, niadtong Marso 17, gipamalita sa AFP ug PNP ang pekeng gyera sa Barangay Mulangan, Igaras, Iloilo. Walay hunong nga nagpabuto ang 61st IB sa komunidad. Human niini, tulo ka mag-uuma ang giaresto ug gipresentang mga myembro sa BHB. Ingon niani usab ang gipagawas sa 61st IB human gidakop niini sa Barangay Masaroy, Calinog niadtong Abril 16 ang usa ka Tumanduk.

Hugot usab nga gipanghimakak

sa BHB-Camarines Norte ang gipagawas sa AFP nga gyera tali sa PNP ug Pulang manggugubat sa Barangay Tuaca, Basud niadtong Marso. Matud sa BHB-Camarines Norte, dili engkwentro tali sa BHB ug PNP ang nahitabo kundili bakbakan tali sa mga pulis ug armadong sindikato nga gunit sa militar ug lambigit sa mga kaso sa pagpangilkil sa mga lungsod sa Mercedes, San Vicente, San Lorenzo, Daet ug Basud. Napatay sa maong sangka si Jonathan Brondia, myembro sa sindikato. Dugay na nga nagagawas-sulod si Brondia sa kampo sa 22nd IB sa Barangay Guinatuangan, San Lorenzo. Matud sa imbestigasyon sa BHB, gituyo nga gipatay si Brondia aron tabunan ang koneksyon sa iyang grupo sa militar. Dugay na nga gireklamo sa mga residente ang presensya sa maong sindikato nga nagagamit sa pangalan sa BHB sa ilang mga kriminal ug anti-sosyal nga aktibidad.

Sa wala pa kini, pekeng engkwentro usab ang gimugna sa mga elemento sa AFP ug PNP-MIMAROPA sa pagkamatay sa mag-uuma nga si Roland Sibulan sa Bongabong, Oriental Mindoro niadtong Marso 1. *(Basahon ang kalambigit nga balita*

Mga misengkwentro sa AFP

DUHA KA MISENGKWENTRO tali sa mga tropa sa Armed Forces of the Philippines (AFP) samtang nangransak ang ilang mga yunit sa mga komunidad sa mag-uuma ang nabalita sa dili pa dugay.

Niadtong Abril 10, alas-3 sa kadlawon, nagkaengkwentro ang duha ka grupo sa Bravo Coy sa 85th IB sa Sityo Labrahan, Barangay Butanguiad sa San Francisco, Quezon. Ang usa ka grupo sa maong yunit maoy nagsinibilyan ug nagpakaaron-ingnong mga Pulang manggugubat samtang naka-unipormeng sundalo usab ang usa ka grupo. Usa ka sundalo ang napatay sa engkwentro samtang dili maihap ang samaron.

Aron tabunan ang ilang pagkapalpak, gibalita sa 85th IB nga adunay nahitabong gyera tali sa ilang tropa ug sa BHB. Gipagawas usab sa mga sundalo nga Pulang manggugubat ang sundalong napatay, bisan taliwala sa pagkailhi sa iyang patay'ng lawas human gidala sa punerarya sa San Francisco.

Samtang, dili momenens sa 20 ka elemento sa Marine Battalion Landing Team-2 ang naigo sa ilang kaugalingong bomba samtang nagmanobra human mahitabo ang engkwentro tali kanila ug sa BHB niadtong Pebrero 5 sa Kapuyan Blag, Barangay Datu Wasay, Kalamansig, Sultan Kudarat.

AB

Nagkadaku nga bahandi, nagkagrabeng pagpahimulos

Lumobo ang yaman ng pinakamalalaking burgesyang kumprador ng Pilipinas nitong nakaraang mga taon. Sa taong 2018, umabot sa \$55.3 bilyon ang pinagsamang yaman ng sampung pinakamayayamang indibidwal sa Pilipinas. Ang lalong paglaki ng yaman ay natamo sa pamamagitan ng pinaigting na mga kalakarang kontra-manggagawa at brutal na pagsupil sa kanilang mga paglaban, gayundin ng higit na pagpapataas ng mga presyo ng kanilang mga produkto at singil sa serbisyo na bunsod ng makadayuhan at makakapitalistang mga patakaran na ipinagpapatuloy ng rehimeng US-Duterte.

Sa nangaging 11 ka tuig, giila si Henry Sy, Sr. isip pinakadakung burgesyang kumprador nga adunay bahandi nga \$18.3 bilyon. Taliwala lamang sa 2016 ug 2017, midaku ang bahandi sa iyang pamilya og 31%—gikan \$13.7 bilyon ngadto sa \$18 bilyon. Sa pagkamatay ni Sy, mipuli karong 2019 si Manuel Villar, nga may bahanding \$5.5 bilyon, isip pinakaadunahang Pilipino. Bisan pa man, kung pagatipunon ang kantidad sa mga tigpanunod nga anak ni Sy, moabot pa gihapon sa \$6.5 bilyon ang ilang bahandi, mas taas pa gihapon kang Villar.

Sunod ni Sy ug Villar, giila usab isip pinakaadunahan silang John Gokongwei, Jaime Zobel de Ayala, Lucio Tan, Tony Tan Caktiong, Ramon Ang, Andrew Tan, Eduardo Cojuangco, Enrique Razon ug Isidro Consunji. Wala sa listahan sa pulo ka pinakaadunahan si Manuel Pangilinan apan nahilakip sa pinakadagkung negosyong kumprador ang gipanguluhan niya nga mga kumpanya.

Nagkahugot nga dugtong sa langyawng kapital

Samtang nagkadaku ang bahandi ug nahakop nga kapital sa dagkung burgesyang kumprador, nagkahugot usab ang dugtong sa ilang kumpanya sa langyaw'ng bangko ug negosyo.

Usa ka pananglitan niini ang Jollibee Foods Corporation (JFC), pagpanag-iya sa pamilyang Tan Caktiong, nga sa nangaging mga tuig nibuylo sa pagpalit og mga

kan-anan ug pabrika sa pagkaon sa South East Asia, China, US ug Mexico. Gamit ang puhunan gikan sa mga bangkong langyaw ug negosyante, gipalit sa JFC ang Smashburger sa US, Tortas Frontera sa Mexico ug Superfoods sa Vietnam. Ingonman, gipalit sa JFC ang Yonghe King (pansitan) ug Hong Zhuang Yuan (lugawan) gikan sa mga kasosyo niining Chinese.

Sama sa JFC, lapad usab ang langkob sa mga negosyo sa SM Malls ug sa mga kumpanya sa *real estate* ni Lucio Tan sa China.

Samtang, ang PLDT nga ginapadagan ni Manuel Pangilinan nipalit sa langyaw nga mga kumpanya sa *internet* ug telekomunikasyon. Pipila lamang niini ang Phunware sa US ug Paywhere ug Appcard sa Singapore. Kanhi na nga hugot nga nakadugtong ang

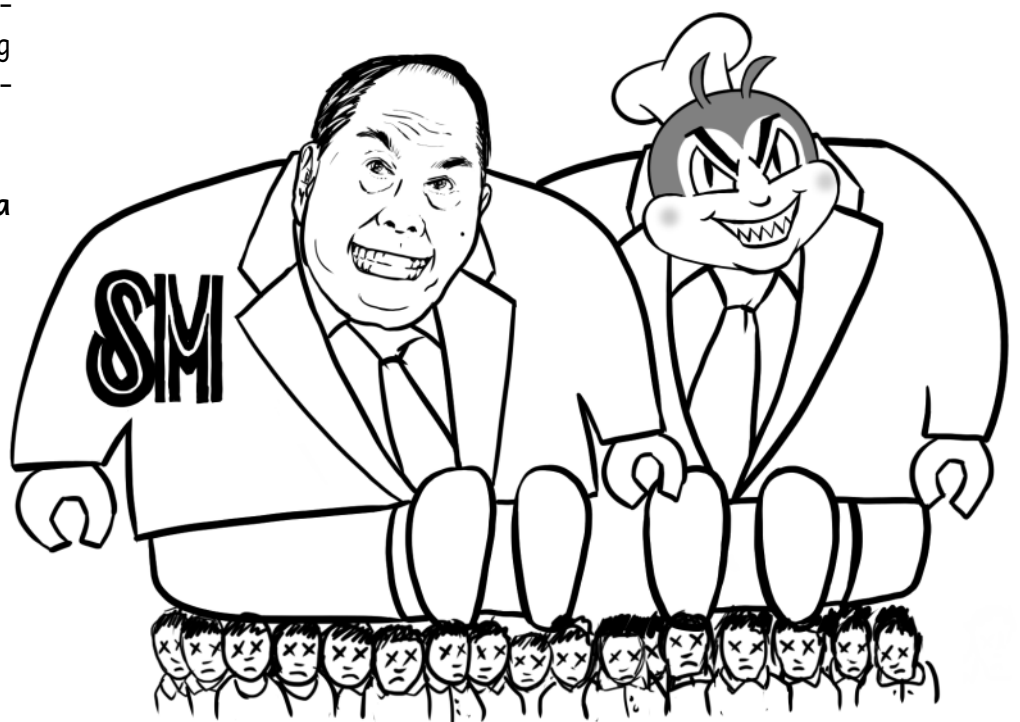
uban pang mga serbisyong internet niini sa dagkung kumpanya sa US sama sa WhatsApp, Viber, Netflix ug Google TV.

Sa dili pa dugay, adunay balita nga gipalit sa pamilyang Ayala ang C-Con Group, usa ka kumpanyang German nga nagahimo og pyesa sa sakyanan.

Mas adunahan, mas hakog ug brutal ang pamalaod

Nagaapas sa daku kaayo nga bahandi ang maong mga kumprador pinaagi sa nag-una mao ang paghikaw sa ilang mga mamumuo ug/o pagpangilog sa mga rekurso gikan sa mga kabus ug mag-uuma. Naila ang ilang mga kumpanya isip pinakamangtas nga tig-empleyo sa nasud.

Sa kaso sa pamilyang Sy, nagagikan nag-una sa SM Malls ang ilang bilyun-bilyong kinitaan. Halos tanan sa mga mamumuo sa maong mga *mall* mga kontraktwal, ubos nga suhol ug dili ginabayran ang obertaym ug sweldong panggabii. Ginapatrabaho sila deretso walo ka oras, ug dili man lang ginatugutang molingkod o mopahulay. Timaan sa grabeng pagkagahaman sa mga Sy,

ginapabayran pa sa mga mamumuo ang ginasuot nilang uniporme.

Dili lamang pinakaubos nga magpasuhol kundili pinakamapanupilon usab nga mga tig-employo ang mga kumpanya sa dagkung burgesyang kumprador. Niadtong nangaging tuig, gipapahawa sa JFC ang 400 ka kontraktwal nga mamumuo sa Jollibee human nilang giduso ang pagregularisa kanila.

Niadtong 2017, nabantog ang San Miguel Corporation (SMC) nga gipanguluhan ni Ramon Ang ug pagpanag-iya ni Eduardo Cojuangco, sa pagpapahawa sa gatasan ka kabus nga lungsuranon sa Manggahan Floodway sa Pasig City. Kini aron hatagag-dalan ang proyektong pang-imprastruktura niini sa Pasig River. Nakatakda usab nga mapahawa ang mga mangingisda sa Bulacan nga anaa sa baybay sa Manila Bay aron hatagag-dalan ang proyektong paluparan sa SMC.

Nabantog usab sa kamangtas ang mga kumpanya sa pamilyang Consunji nga naggamit og mga sundalo ug paramilitar aron atakehon ug palayason ang Lumad ug mag-uuma sa mga bukid sa Daguma sa Far South Mindanao. Human upawon sa pagpangtroso ang mga bukid sa Daguma, gusto usab karon sa mga Consunji nga gamiton ang yuta alang sa plantasyon ug minahon ang karbon nga anaa sa lugar.

Ang mga kumpanya nga ginapadagan ni Manuel V. Pangilinan nahilakip sa pinakadaku, ug sa ingon, lakip sa pinakahakog ug mapanupilon sa nasud. Niadtong 2018, gipapahawa sa PLDT, pinakadakung kumpanya sa telekomunikasyon sa nasud, ang 8,000 ka kontraktwal nga mamumuo human nilang iduso nga himuon silang regular. Ang maong pagnangtang ang usa sa pinakadakung dinaghang pagsisante sa nangaging mga tuig. AB

Nagpakabusog nga burukrata

SUBLING MITATAW ANG dili maisplekar nga bahandi sa pamilyang Duterte human ipagawas ang usa ka balita nga nagtuki sa ilang gideklara nga Statement of Assets, Liabilities, and Net Worth gikan sa pagserbisyo nila isip mga upisyal sa lokal nga gubyerno. Matud sa maong balita, midaku ngadto sa P28.5 milyon ang bahandi ni Rodrigo Duterte gikan 1998 hangtud sa 2017. Anaa sa P44.8 milyon usab ang gidaku sa bahandi ni Sara Duterte ug P22.7 milyon kang Paolo Duterte gikan 2007 hangtud 2017.

Samtang, miangat sa pinakaunang posisyon si Manuel Villar isip pina-kaadunahang Pilipino karong tuiga. Kini human midaku ang iyang bahandi gikan \$1.6 ngadto sa \$5.5 bilyon resulta kuno sa 1,300% nga pagsaka sa kita sa Golden Bria, usa ka negosyong punerarya, sa unang kwarto sa tuig. Kadungan niini, giila usab ang iyang asawa nga si Senator Cynthia Villar isip pinakaadunahang senador. Nagserbisyo usab isip kalihim sa Department of Public Works and Highways ang iyang anak nga si Mark Villar. Ang pamilyang Villar usa sa dinastiyang pulitikal sa Las Piñas City ug giilang tag-iya sa pinakadakung kumpanya sa pabalay.

Sindakato sa droga sulod sa burukrasya

USA KA RETIRADONG Koronel nga binayran pareho sa sindikato sa droga ug sindikato sa pagpanikas sa eleksyon ang gilatid ni Rodrigo Duterte nga *executive director* sa National Task Force to End Local Communist Armed Conflict niadtong Marso 25.

Naila si Ret. Col. Allen Arat Capuyan sa iyang papel sa ismagling sa shabu sa nagkantidad nga P6.4 bilyon sa Bureau of Customs (BoC) niadtong 2017. Nagserbisyo siya niadtong isip nangulong upisyal pangseguridad sa Manila International Airport Authority. Gitudlo siya ni Mark Taguba, usa sa mga nagapalusot og *shabu* sa BoC, isip kabahin sa pinakagamhanang grupo sa mga taga-Davao nga ginabayran sa mga *druglord* aron ilihis ang ilang mga kargamento sa inspeksyon. Lakip sa maong grupo ang anak ni Duterte nga si Paolo ug ang iyang bayaw nga si Manases Carpio.

Niadtong 2011, nilutaw na ang pangalan ni Capuyan isip pangulo sa Intelligence Service of the Armed Forces of the Philippines nga nidawat ug nagsunog sa mga *tape* sa kontrobersyang “Hello Garci” sa eleksyong 2004. ang sulod sa maong mga *tape* ang pakig-areglo ni Gloria Macapagal-Arroyo, sa dihang midagan siya pagka-presidente, kang Virgilio Garcillano, komisyoner sa Commission on Elections, aron dugangan og usa ka milyon ang iyang mga boto.

Niadtong Marso usab, nabutyag ang pagkalambigit ni Michael Yang, usa ka negosyanteng Chinese ug suod nga tig-tambag ni Duterte sa mga panaghisgot sa China, sa dinagkung produksyon ug pagbaligya og *shabu* sa Mindanao ug Luzon.

Sa gipagawas nga balita sa kanhi PSSupt. Eduardo Acierto, direktang gina-sumpay si Yang ug mga kasosyo niya nga silang Johnson Chua ug Allan Lim sa ismagling ug pagpamaligya og droga nag-una sa Mindanao. Matud sa imbestigasyon sa grupo ni Acierto, si Yang ug Lim ang nagadumala sa distribusyon sa *shabu* sulod ug kasikbit nga mga nasud gamit ang mga kontak nila sa BoC samtang si Chua usab ang nagasiguro sa ilang laboratoryo. Matud ni Acierto, dili moubos sa P50,000 matag kilo sa kargamento sa *shabu* ang singil ni Lim ug Yang. Gigamit sa maong sindikato ang ilang mga lehitimong negosyo aron itago ug ilusot ang ilang mga kontrabando ug iligal nga transaksyon.

Silang Capuyan ug Yang ang pipila lang sa mga personalidad nga nakapalibot kang Duterte nga adunay direktang kalambigitan sa mga sindikato sa droga. Ginahatagan sila og kagawasan ni Duterte nga mangawkaw ug mangguba sa nasud, bugti sa ilang pondo, kamatinud-anon ug suporta sa iyang ginaambisyong diktadurya. AB

Hustisya alang sa Negros 14!

GIKUNDENA SA LAIN-LAINING organisasyon ang pagmasaker sa mga pwersa sa estado sa 14 ka mag-uuma sa Negros Oriental niadtong Marso 30. Gilunsad nila ang mga programa ug protesta sulod ug gawas sa nasud aron manawagan sa hustisya.

Gipangunahan sa Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP), Malaya Movement ug International Coalition for Human Rights in the Philippines (ICHRP) ang Pangkalibutang Adlaw sa Protesta niadtong Abril 10. Gatusan ka mag-uuma, tigpanalipod sa katungod-tawo ug tigsuporta ang nagmartsa gikan Morayta ngadto sa Mendiola sa Manila aron papanubagon ang rehimeng US-Duterte sa malukpanong pagpamatay niini sa mga mag-uuma.

Naglunsad usab ang ICHRP og susamang mga paglihok sa mga sentrong syudad sa 18 ka nasud. Lakip niini ang mga protesta sa US, Canada, Australia, Britain, Belgium, The Netherlands, Japan, Korea, Singapore, Saudi Arabia, Hongkong, Senegal ug Sri Lanka.

Sa wala pa kini, nagprotesta ang mga mag-uuma ug myembro sa Bayan atubangan sa Camp Crame, Quezon City, ug ang sektor sa kabatan-onan-estudyante sa UP Diliman, General Santos ug Manila City niadtong Abril 2. Sa mga misunod nga adlaw, naglunsad usab og mga protesta sa Davao, Iloilo

ug Cebu City.

Gitukod usab sa Cebu City ang alayansang “Stop the Attacks! Defend Life and Rights!” niadtong Abril 10. nahimong tigpamaba sa programa si Most Rev. Gerardo Alminaza, D.D., obispo sa diyosesis sa San Carlos City sa Negros Occidental.

Samtang, gilunsad ang “Fight Sauron,” usa ka konsyerto sa pagkighiusa ug pagsukol, sa pagpanguna sa Sama-samang Artista para sa Kilusang Agraryo (SAKA) ug Concerned Artists of the Philippines niadtong Abril 12 sa Kamuning, Quezon City. AB

100,000 mamumuo sa FoxConn, pagatangtangan

GINAPLANO SA FoxConn Technology, usa sa pinakadakung kumpanya sa pagmanupaktura sa tibuok kalibutan, nga tangtangan ang 100,000 ka mamumuo niini sa China ug sa lain-laing nasud. Sa nangaging tuig lang, nakuhaan na og 30,000 ang mga mamumuo niini sa usa ka pabrika sa Zhengzhou.

ng FoxConn ang usa sa pinakadakung kontraktor nga nagahimo og mga *smartphone* nga Iphone alang sa kumpanyang Apple. Atubangan sa kumpetisyon, gianunsyo sa Apple nga, sa pinakaunang higayon sa duha ka dekada, nagahagba ang kita niini sa China. Kapin 20% sa halin sa Iphone gikan sa China.

Halos katunga usab sa kita sa FoxConn gikan sa produksyon sa Iphone. Tungod sa paghinay sa pagbaligya sa Apple, gibalita sa FoxConn ang planong kuhaan og \$2.9 bilyon nga gasto niini sa produksyon. Niining nangaging mga tuig, wala nadayon ang plano sa FoxConn nga mamuhunan ug magtukod og dagkung planta sa Brazil, sa Maharashtra sa India ug sa Pennsylvania ug Wisconsin sa US. AB

RALI SA MGA PILIPINO SA US. Sa Washington DC, gipangunahan sa Malaya Movement ang *die-in protest* sulod sa US Senate sa kapin 300 ka indibidwal aron kundenahon ang pagpamatay sa rehimeng Duterte ug nanawagan nga ihunong ang paghatag sa US og ayudang militar sa reaksyunaryong gubyrno sa Pilipinas.

Mikabat na sa \$184.5 milyon ayudang militar ang nadawat sa rehimeng Duterte niadtong 2018. Karong tuiga nakatakda kini nga मदawat og dugang nga \$108 milyon.

PANALO LABAN SA SUMIFRU.

Napadaog sa mga mamumuo sa NAMASUFA-NAFLU-KMU ang kaso aron ibalik sa trabaho ang 665 ka mamumuo nga ilegal nga gitantang sa ilegal nga gitangtang sa Sumifru Philippines sa Compostela, Compostela Valley. Bisan pormal na nga gipagawas sa National Labor Relations Commission ang desisyon niadtong Marso 25, wala kini giila ug gipatuman sa kumpanya hangtud sa kasamtangan.

Aron iduso ang desisyon, nagpiket ang mga mamumuo atubangan sa upisina sa Sumifru niadtong Abril 12.

PROTESTA SA MGA MAMUMUO SA NEXPERIA.

Nagprotesta ang mga mamumuo sa Procter & Gamble ug myembro sa WALR-Nexperia-LIGA atubangan sa Light Industry and Science Park Gate 1 sa Calamba City, Laguna niadtong Abril 2. Ginapanawagan nila ang pagpatuman sa gipagawas nga desisyon sa Department of Labor and Employment nga iregularisa ang 182 ka mamumuo sa Nexperia Philippines subay sa una na nga nasabutan sa LIGA ug maneydsment.

PROTESTA SA MGA DRAYBER.

Naglunsad og piket ang mga drayber ug opereytor sa dyip sa pagpanguna sa PISTON aron kundenahon ang padayon nga pagsutoy sa presyo sa lana ug uban pang mga pabaliton sa Cubao niadtong Abril 8. AB